

EGY FAJJAL TELEPÍTETT GYEPEK BOTANIKAI ÖSSZETÉTELÉNEK VÁLTOZÁSA

Némedi Ágnes - Tasi Julianna

Gödöllői Agrártudományi Egyetem, H-2103 Gödöllő Pf. 303.

Bevezetés

A gyeptelepítésnél és felújításnál figyelembe vehető fontosabb növényeket korábban elsősorban hozamuk és minőségük alapján értékeltük. Az utóbbi években előtérbe került a legeltethetőség (legelési sorrend, izletesség) vizsgálata is.

Nem kevésbé fontos azonban a növények élettartama, zárt állományban való fennmaradása sem. Ez a tényező is kihatással van a gyepgazdálkodás gazdaságosságára.

A gyep minőségéről, zártságáról pontos képet kaphatunk a növényzociológiai felvételek segítségével (Balázs F., 1949). A gyepnövények fennmaradását, a gyomosodás mértékét jelentősen befolyásolja a tápanyagellátás (Barcsák Z. 1968, Prieger K. 1972, Barcsák Z.-Szemán L.-Tasi J., 1992), valamint a gyep hasznosítása (Barcsák Z.-Kertész I., 1990).

A GATE NTI kísérleti terén 1990 tavaszán 9 pázsitfűvet és 2 pillangóst tisztán telepítettünk, egy parcellára keverék került. Ezen a közel egy hektáros területen vizsgáltuk 4 éven keresztül a növényállomány összetételének változását.

Anyag és módszer

A növényállomány botanikai összetételének változásával foglalkozó kísérletünket 1990 március 20-án állítottuk be a GATE Növénytermesztési Intézetének kísérleti terén. 12 parcellát telepítettünk, ebből 11-re 1-1 fajt, 1 parcellára pedig 5 fajból (Bromus inermis, Festuca pratensis, Lolium perenne, Trifolium repens, Lotus corniculatus) álló keveréket vetettünk. A területen legeltetési kísérletek is folytak, a botanikai változást 8 parcellán kísértük figyelemmel. A vizsgált növények az angol perje (Lolium perenne), a fehér here (Trifolium repens), a nádas csenkesz (Festuca arundinacea), a réti csenkesz (Festuca pratensis), a magyar rozsnok (Bromus inermis), keverék, a taréjos búzafű (Agropyron cristatum) és a csomós ebir (Dactylis glomerata) voltak. A parcellák mérete 15x50m.

A kísérlet talaja tápanyagokkal közepesen ellátott rozsdabarna erdőtalaj, melynek kémhatása enyhén savanyú, humusztartalma 1-1.5%. Az elővetemény 1989-ben kukorica volt.

A terület hasznosítása legeltetéssel történt, a tisztogató kaszálásokat évente kétszer elvégeztük.

1992 őszén 40:40:40 kg/ha NPK hatóanyagot kapott a terület, 1993 tavaszán még 60 kg/ha N-t.

Dolgozatunkban az 1991-1992 és 1993-as években a júliusi hónapban felvételezett botanikai állományt hasonlítjuk össze. A felvételezés a Balázs-féle kvadrát módszerrel történt minden esetben.

Kísérleti eredmények

A március 20-i vetés után 1990 V.9-én minősítettük a kelést. A növények mind jó arányban keltek, bár erősen gyomos volt a terület, ekkor még a szántóföldi gyomok, különösen a libatop (*Chenopodium album*) domináltak.

1991 júliusára valamennyi növény jól beállt, 20-30 DB (borítottsági érték Balázs szerint) borítottságot mutattak (1.táblázat). Leggyengébb a *Bromus inermis* (20 DB), kiemelkedően jó a *Dactylis glomerata*, a *Lolium perenne* és a keverék parcellája volt. A gyomosodás 0,5-2DB között mozgott, egyéb hasznos növények még nem nőttek be a gyepebe. A *Bromus inermis* rosszul kelt, sok a borítatlan terület, de a gyomosodás mértéke elhanyagolható (1.ábra).

1992-re a vetett növények borítása mindenütt csökkent, ez elsősorban a borítatlan terület növekedését jelentette kivéve a *Trifolium repens* és a keverék parcelláját. A vetett pillangós virágúak szorultak vissza a legnagyobb mértékben, ezeken a parcellákon megindult a pázsitfűvek benövése. A *Trifolium repens* állományába elsősorban az *Agropyron repens* telepedett be, míg a keverékben a telepített *Bromus inermis* aránya nőtt meg. A visszaszorult pillangósok helyét jelentős mértékben gyomok vették át.

A vetett pázsitfűvek közül a *Lolium perenne* borítottsága 24%-kal, a *Festuca pratensis*-é 28%-kal esett vissza. Valamivel kisebb mértékű (mintegy 18 %-os), de jelentős a *Festuca arundinacea*, az *Agropyron cristatum* és a *Dactylis glomerata* dominanciájának csökkenése.

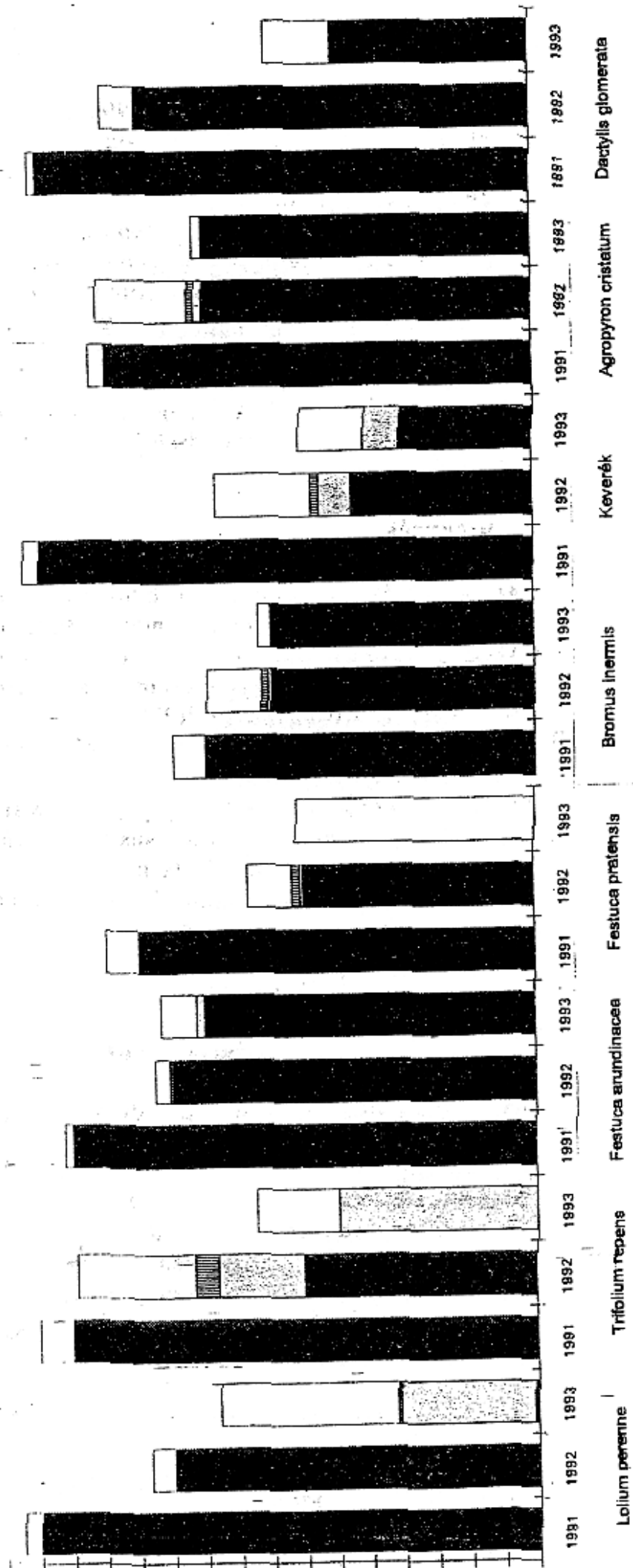
Az 1993-as év nagy változást mutat. Ez év júliusára gyakorlatilag kipusztult a *Lolium perenne*, a *Festuca pratensis* és a *Trifolium repens*. A *Lolium perenne* és a *Trifolium repens* esetében 8 ill. 12 DB értékkel borít a tarackbúza (*Agropyron repens*). Nagymértékű az elgyomosodás a *Festuca pratensis* (14,5 DB), valamint a *Lolium perenne* (10,8 DB) növények esetében. Legkevésbé változott a vetett növény borítása a *Bromus inermis*, az *Agropyron cristatum* és a *Festuca arundinacea* állományában. 16 ill. 20-20 DB az érték. E növények esetében a gyomosodás minimális. Feltűnő a *Dactylis glomerata* ritkulása (14 DB), nagymértékben nőtt a borítatlan terület, gyomokat azonban nem engedett betelepülni.

Az értékelésnél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a 4. évre kipusztult vagy nagyon kiritkult növényeket szívesen legelték a Limousine tehének, amint ezt a legeltetési vizsgálatok eredményei bizonyítják. A *Trifolium repens*, a keverék, a *Lolium perenne* és a *Dactylis glomerata* parcelláit túllegelték az állatok, mivel válogatásra lehetőségük volt, így ezek a növények nem tudtak kellőképpen regenerálódni. A *Festuca pratensis* kipusztulásának oka a kifagyás és az aszály lehetett.

**Egy fajjal telepített gyepek borítottsági értékei
Gödöllő, 1991-1993**

	N		Ö		V		É		N		Y	
	Lolium perenne	Trifolium repens	Festuca arundinacea	Festuca pratensis	Bromus inermis	Keverék	Agropyron cristatum	Dactylis glomerata				
Vetett	30	28	28	24	20	30	26	30				
növény	22	14	22	14	16	11	20	24				
1991	0,2	-	20	-	16	8	20	14				
1992	-	-	-	-	-	-	-	-				
1993	-	5,2	-	0,2	0,2	2	0,5	-				
Egyéb	8	12	0,5	-	-	2,2	-	-				
rú	-	-	-	-	-	-	-	-				
1991	-	1,4	0,2	0,5	0,4	0,5	0,4	-				
1992	0,2	-	-	-	-	-	-	-				
1993	1	2	0,5	2	2	1	1	0,5				
Gyom	1,4	7,1	0,9	2,7	3,3	5,8	5,6	2,1				
1991	10,8	5	2,2	14,5	0,8	4	0,6	4,1				
1992	31	30	28,5	26	22	31	27	30,5				
1993	23,4	27,7	23,1	17,4	19,9	19,3	26,5	26,1				
Összes	19,2	17	22,7	14,5	16,8	14,2	20,6	18,1				

Egy fajjal telepített gyepek botanikai összetételének változása
Gödöllő, 1991-1993

Összefoglalás

A GATE NPI kísérleti terén 1990 tavaszán telepített gyep botanikai változását kísértük figyelemmel 1993-ig.

6 pázsitfű, 1 pillangós és 1 keverék állományának alakulását értékeljük a legeltetéssel hasznosított területen.

Legfontosabb megfigyeléseink a következők:

1.) Az állatok által leginkább kedvelt, ezért túllegeit növények (*Lolium perenne*, *Dactylis glomerata*, *Trifolium repens* és a keverék) a 4. évre nagyrészt kipusztultak vagy nagyon megritkultak.

2.) Leginkább elgyomosodott a *Festuca pratensis* és a *Lolium perenne*.

3.) A *Festuca arundinacea*, a *Bromus inermis* és az *Agropyron cristatum* szárazságtűrő fűvek, a 3.-4. évben jól beálltak és borítottságuk nem is változott, a gyomokat nem engedték be.

Irodalomjegyzék

1. Balázs, F. (1949): Gyepék termésbecslése növényyszociológiai felvételek alapján. Agrártudomány, Budapest, 1.köt. 1.sz. 109-118.p.
2. Barcsák, Z. (1968): Vegyszeres gyomirtás és műtrágyázás hatása a gyep növényzetének összetételére és takarmányértékére. Kandidátusi értekezés, Gödöllő.
3. Barcsák, Z. - Kertész, I. (1990): Gyeptermesztés és hasznosítás. Egyetemi jegyzet, Gödöllő.
4. Barcsák, Z. - Szemán, L. - Tasi, J. (1992): Káros műtrágyahatás természetes gyepen. Legeltetéses állattartás. Tud. és term. tanácskozás, Debrecen, 89-94.p.
5. Prieger, K. (1972): Nitrogénműtrágyázás hatása a természetes legelő növényzetének összetételére. Takarmánybázis, 12.évf. 2.sz. 51-60.p.

Zusammenfassung

Die Versuche wurden auf dem Versuchsfeld des Institut für Pflanzenbau in Gödöllő angelegt. Die Untersuchungen wurden von 1991 bis 1993 durchgeführt.

Den Bestand von 6 Gräser, 1 Klee und 1 Mischbestand haben wir beobachtet. Die Versuchsfläche war genutzt als Weide.

Die wichtigste Beobachtungen waren:

1.) Die von den Tieren am liebsten gefressene Pflanzen (*Lolium perenne*, *Dactylis glomerata*, *Trifolium repens* und der Mischbestand) sind an den 4. Jahr grossenteils ausgestorben oder haben sich gelichtet.

2.) Allermeist verunkrauteten *Festuca pratensis* und *Lolium perenne*.

3.) *Festuca arundinacea*, *Bromus inermis* und *Agropyron cristatum* sind trockenheitsvertraglich, in den 3-4. Jahren sind gut eingestellt, die Flachendeckung von diesen Pflanzen hat nicht verändert, liessen die Unkrauter nicht einwandern.